

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและหลักการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แนวคิดและหลักการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. ความสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
4. วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
5. ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
6. การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แนวคิดและหลักการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541, หน้า 1-2) ได้ให้แนวคิดและหลักการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ ดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน มุ่งสร้างโอกาสและให้บริการเรียนรู้อย่างหลากหลายวิธีเรียน สนองตอบความต้องการและเสนอทางเลือกในการพัฒนาตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองได้
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นการปฏิบัติจริง มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยเน้นให้มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และปฏิบัติการค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้จากแหล่งวิทยาการต่างๆในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนและบุคคลในชุมชน เช่น ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีผลให้เกิดการหมุนเวียน

ข่าวสารข้อมูลระหว่างบุคคลในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และให้บริการด้านหลักสูตร สื่อ กิจกรรม การเรียนการสอน วิทยากร ข่าวสารข้อมูล เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางความรู้ให้กับชุมชน

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน มุ่งสร้างโอกาสและบริการการเรียนรู้อย่างหลากหลายตอบสนองความต้องการและเสนอทางเลือกในการพัฒนาตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองได้ การเรียนชุมชน และศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควบคุมการปฏิบัติงาน ซึ่งมีหน่วยงานระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ เป็นองค์ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นมิติหนึ่งของการจัดการศึกษาระบบเปิด โดยบุคคลในชุมชนสามารถมาใช้ประโยชน์จากการบริการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ทุกเวลา ส่งเสริมให้เกิดการสร้างหลักสูตรที่หลากหลายไว้บริการชุมชน และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น โดยให้อิสระผู้เรียนได้ออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติมากกว่าบอกให้รู้ ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการนำสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามาจัดบริการอย่างกว้างขวางเป็นการกระจายสื่อให้ชุมชนอย่างทั่วถึง การวัดผลและประเมินผลเน้นการยอมรับความรู้ ประสบการณ์และการทำผลงาน ดังนั้นความสำเร็จของผู้เรียนจึงมุ่งที่พัฒนาการด้านทักษะ ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ

5. ศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ส่งเสริมสนับสนุนและบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเผยแพร่ แนวคิด ประชาสัมพันธ์ แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประสานงานการจัดหาสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อต่างๆ สนับสนุนแผนงาน โครงการงบประมาณดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พัฒนาคณาจารย์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานด้านวิชาการ นิเทศ ติดตามผล ประเมินผล สรุปรายงานผล

6. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการแนะแนวการศึกษา และอาชีพของคนในชุมชน นักศึกษาหรือผู้เรียน ทุกหลักสูตร ทุกกิจกรรมสามารถเข้ามาช่วยปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ตามความสนใจและความถนัด โดยครูประจำศูนย์เรียนมอบหมายจัดให้มีอาสาสมัครสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันในการจัดบริการสื่อในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดบอร์ดข้อมูล นิทรรศการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวันสำคัญต่างๆ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

7. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องประสาน และเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน หน่วยงานทางภาครัฐ องค์กร มูลนิธิ สถานประกอบการ เป็นต้น ให้ทุกภาคส่วนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและแหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เครือข่ายของ ประชาชน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในลักษณะการศึกษานอกระบบ ประกอบด้วย การส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ การศึกษาพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งจัดในลักษณะของการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหลาย ทั้งปวงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยึดหลักการจัดโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้มีการบูรณาการระหว่าง วิถีชีวิต การทำงาน และการเรียนให้สอดคล้องผสมผสานเป็นเรื่องเดียวกัน อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

8. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้บริการความรู้โดยให้บริการความรู้ และข่าวสารข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ที่ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผ่านสื่อเอกสาร หนังสือ แบบเรียน นิตยสาร วารสาร รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้สื่อทางไกล เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วีดิโอ ชุดรับสัญญาณดาวเทียม

9. กิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดบริการนั้น ต้องมีเนื้อหาที่มุ่งเน้น ตามความต้องการและความจำเป็นของชุมชน โดยเน้นชุมชนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด เนื้อหา สารการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งด้านประชาธิปไตย เศรษฐกิจชุมชน ครอบครัวศึกษา สุขภาพอนามัย ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยอาศัยแผนชุมชนเป็นหลัก

10. กลุ่มเป้าหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ประชาชนในชุมชน ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ คนด้อยโอกาส ซึ่งจะได้รับการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับวิถีชีวิตเรียนรู้จากของจริง สถานการณ์จริง ปฏิบัติจริง อันนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องยั่งยืน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตต่อไป

11. หัวใจสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือความเข้มแข็งและความมีศักยภาพในการบริหารจัดการของครูประจําศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การมีส่วนร่วมในระดับสูงของชุมชนต่อความรับผิดชอบ ในการส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความมีวิสัยทัศน์ของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาในชุมชนที่สามารถคาดการณ์อนาคตและความต้องการการศึกษาที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน ครอบครัว และบุคคล

ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

วิเลชา ลีสุวรรณ (2539, หน้า 8) ให้ความหมาย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Center) หมายถึง เป็นสถานที่บริการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกคนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ของชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาชุมชน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540, หน้า 2) ให้ความหมาย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ศูนย์รวมการจัดกิจกรรมการศึกษาดูตลอดชีวิตเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวาง

ทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ ตลอดจนเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชน ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2549, บทนำ) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่สร้างเสริมโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับภาวะเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย มีคุณธรรม จริยธรรม และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551, หน้า 51) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง เป็นหน่วยจัดกิจกรรมและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

จากการศึกษาความหมาย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง สถานที่ที่ตั้งอยู่ในชุมชนอยู่ใกล้ประชาชนชนมากที่สุด เป็นสถานที่ที่จัดบริการให้ความรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนภูมิปัญญา โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต การเสริมสร้างประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม ของคนในชุมชน ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540, หน้า 2-3) ให้ความสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ว่ามีความสำคัญต่อชุมชนและประชาชน ดังนี้

1. เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาและเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง ชุมชนและสังคม
2. เป็นการกระจายแหล่งบริการทางการศึกษาแหล่งข่าวสารข้อมูลและเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางด้านการศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชนได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่
3. เป็นการกระจายการบริหารการศึกษาให้เกิดความคล่องตัวและมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ และการจัดกิจกรรมทางการศึกษา
4. เป็นแหล่งบริการชุมชน และเป็นจุดนำร่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. เป็นแหล่งปลูกฝัง สร้างเสริมประชาธิปไตยในวิถีชีวิต

6. เป็นศูนย์รวมของการยกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพิ่มพูนรายได้

ให้แก่ประชาชน

7. เป็นศูนย์กลางการประสานงานเพื่อระดมสรรพกำลังทั้งภาครัฐและเอกชนในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่าและสนองตอบต่อนโยบายของรัฐ

ชะลอ กองสุจริตใจ (มปป., หน้า 31) ให้ความสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ว่า

1. เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน
2. เป็นสถานที่ที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้
3. เป็นสถานที่ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยากร ตลอดจนภูมิปัญญา

ของชุมชน

4. เป็นแหล่งบริการชุมชนในกิจกรรมต่างๆ
5. เป็นศูนย์กลางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน
6. เป็นศูนย์กลางการบริการข้อมูล และประสานการค้นคว้าหาข้อมูลสนองความต้องการ

ของผู้รับบริการ

จากการศึกษาความสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดตั้งอยู่ในชุมชน เป็นสถานศึกษาของชุมชนที่เสริมสร้าง พัฒนา โอกาสทางการศึกษาเพื่อปวงชนตามแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่ตามสภาพความเป็นจริงก่อให้เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ แหล่งบริการข่าวสารข้อมูล กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และเป็นแหล่งปลูกฝังสร้างเสริมประชาธิปไตยในวิถีชีวิต

วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

วิเลชา ลีสุวรรณ (2549, หน้า 10) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. เพื่อกำหนด/หาความต้องการของชุมชน
2. เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ
3. เพื่อระดมทรัพยากรที่มีในชุมชน
4. เพื่อติดตามความก้าวหน้าสำหรับปรับปรุงการวางแผนในอนาคต
5. เพื่อจัดตั้งเครือข่ายประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2541, หน้า 1-2) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เชื่อมโยงเป็นการศึกษาตลอดชีวิต
2. เพื่อเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับประชาชน กลุ่มเป้าหมายต่างๆ
3. เพื่อกระจายอำนาจการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการบริการทางการศึกษา
4. เพื่อเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์และก่อให้เกิด สังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง
5. เพื่อกระจายอำนาจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จัดการศึกษาให้กับคนในชุมชน

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนี้

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางของจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เชื่อมโยงเป็นการศึกษาตลอดชีวิต
2. เพื่อเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้สำหรับประชาชน กลุ่มเป้าหมายต่างๆ กำหนดความต้องการ สนองความต้องการ และความสนใจของชุมชนโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ
3. เพื่อเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง
4. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน กระจายอำนาจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารจัดการ และจัดการศึกษาให้กับคนในชุมชนการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรชุมชนประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ภายนอกชุมชน

ครูประจำศูนย์การเรียนรู้

ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง เป็นผู้ปฏิบัติงานในลักษณะประจำ ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกำหนด และอำนวยความสะดวกในการส่งเสริม

การเรียนรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยได้รับคำตอบตามที่กระทรวงการคลังกำหนด(สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551, หน้า 53)

การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การบริหารจัดการ

ตามที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การบริหารจัดการในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นกรอบ และแนวทางการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะต้องดำเนินการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ ดังนี้

1. การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านผลผลิต มี 1 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้ โดยจะต้องบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ ดังนี้

1.1 มาตรฐานที่ 1 ผู้รับบริการมีความรู้และทักษะตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายของ หลักสูตรและกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ ดังนี้

1.1.1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้รับบริการสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

1.1.1.1 มีการจัดทำสมุดสะสมผลการเรียนรู้และประสบการณ์

1.1.1.2 มีการจัดทำสมุด/หลักฐานการขึ้นทะเบียน

1.1.1.3 มีหลักฐานการใช้แหล่งเรียนรู้

1.1.1.4 มีการสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรม

1.1.1.5 มีหลักฐานอื่นๆ

1.1.2 ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้รับบริการสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างประโยชน์ในสังคม ชุมชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

1.1.2.1 มีการจัดทำบันทึกบัญชีครัวเรือน

1.1.2.2 การเข้าร่วมกิจกรรม

1.1.2.3 มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ

1.1.2.4 มีการสำรวจ ติดตามผู้รับบริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.1.2.5 มีการวิเคราะห์ สรุปผล รายงานข้อมูล

1.1.3 ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้รับบริการมีความตระหนักในการใช้พลังงาน เห็นคุณค่า ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

1.1.3.1 มีการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชน

1.1.3.2 มีการเข้าค่าย อบรม

1.1.3.3 มีการศึกษาดูงาน

1.1.3.4 มีการจัดเวทีประชาคม

1.1.3.5 มีการรวมกลุ่มกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

1.1.3.6 มีมาตรการประหยัดพลังงาน

1.1.4 ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้รับบริการเห็นคุณค่า ภูมิใจในความเป็นไทย ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

1.1.4.1 มีการเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณี

1.1.4.2 มีการปฏิบัติตนเพื่อเป็นตัวอย่างของชุมชน

1.1.4.3 มีการประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง

และสังคม

1.1.4.4 มีการนำผลงานของบุคคล/ภูมิปัญญามาเป็นต้นแบบในการเรียนรู้

1.1.5 ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้รับบริการมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถทำงานร่วมกับ

ผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

1.1.5.1 มีการจัดกิจกรรมตรวจสอบสุขภาพประจำปี

1.1.5.2 มีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ

1.1.5.3 มีการจัดกิจกรรมสร้างครอบครัวอบอุ่น

1.1.5.4 มีการจัดกิจกรรมป้องกันสารเสพติด

1.1.5.5 มีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข

1.1.5.6 มีการจัดกิจกรรมอื่นๆ

2. การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาตรฐาน ด้านกระบวนการ มี 4 มาตรฐาน 8 ตัวบ่งชี้

2.1 มาตรฐานที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ

2.1.1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการของคนในชุมชน ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

2.1.1.1 มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ

2.1.1.2 มีการจัดเวทีประชาคม

2.1.1.3 มีการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.1.4 มีข้อมูลสารสนเทศ

2.1.2 ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจของผู้รับบริการ โดยใช้กระบวนการ คิดเป็น ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- 2.1.2.1 มีการจัดการศึกษาพื้นฐาน
- 2.1.2.2 มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ
- 2.1.2.3 มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
- 2.1.2.4 มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน
- 2.1.2.5 มีโครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.1.2.6 มีการจัดกิจกรรมอื่นๆ

2.1.3 ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้รับบริการสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- 2.1.3.1 มีการจัดบริการแนะแนวการศึกษา
- 2.1.3.2 มีการบริการสื่อความรู้
- 2.1.3.3 มีทำเนียบแหล่งการเรียนรู้
- 2.1.3.4 มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 2.1.3.5 มีการสอนวิธีค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้
- 2.1.3.6 มีหลักสูตร/รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.1.3.7 มีการทำโครงการ
- 2.1.3.8 มีการจัดทำแฟ้มสะสมงาน
- 2.1.3.9 มีการสอนใช้ อินเทอร์เน็ต

2.1.4 ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการติดตามและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง ประกอบด้วย เกณฑ์ ดังนี้

- 2.1.4.1 มีการติดตาม ประเมินผล
- 2.1.4.2 มีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล
- 2.1.4.3 มีการสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการ
- 2.1.4.4 มีการสรุปรายงานผล
- 2.1.4.5 มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนและพัฒนางาน

2.2 มาตรฐานที่ 2 มีการจัดกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

2.2.1 ตัวบ่งชี้ ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

เกณฑ์ ดังนี้

อาคารสถานที่

- 2.2.2.1 มีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน
- 2.2.2.2 มีภาคีเครือข่ายที่ร่วมจัดกิจกรรม
- 2.2.2.3 ภาคีเครือข่ายสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และ
- 2.2.2.4 มีการสร้างแรงจูงใจให้กับภาคีเครือข่าย

2.3 มาตรฐานที่ 3 มีการจัดระบบบริการสื่อที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- 2.3.1 มีบริการการอ่าน การให้ยืม คิน หนังสือ
- 2.3.2 มีบริการช่วยค้นคว้า ตอบคำถาม
- 2.3.3 มีการจัดกิจกรรมความรู้เคลื่อนที่
- 2.3.4 มีการให้บริการความรู้ทางวิทยุชุมชน
- 2.3.5 มีการให้บริการความรู้ทางหอกระจายข่าว เสียงตามสาย
- 2.3.6 มีบริการอินเทอร์เน็ต
- 2.3.7 มีบริการส่งต่อผู้รับบริการไปยังแหล่งเรียนรู้อื่น

2.4 มาตรฐานที่ 4 มีการพัฒนานุเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

2.4.1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- 2.4.1.1 มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
- 2.4.1.2 มีการอบรมคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
- 2.4.1.3 มีการศึกษาดูงานของคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
- 2.4.1.4 มีการสรุปผลการประชุม การอบรม การศึกษาดูงาน ของคณะกรรมการ

ทุกครั้ง

2.4.2 ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พนักงานราชการ ครูประจำกลุ่ม ผู้ที่ได้รับมอบหมายและผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย เกณฑ์ ดังนี้

- 2.4.2.1 มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง
- 2.4.2.2 มีการอบรมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
- 2.4.2.3 มีการศึกษาดูงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
- 2.4.2.4 มีการสรุปผลการประชุม การอบรม การศึกษาดูงานทุกครั้ง

3. การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาตรฐานด้านปัจจัย

3.1 มาตรฐานที่ 1 มีอาคาร สถานที่ บุคลากร ภูมิปัญญา งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการบริหารจัดการ ได้รับการสนับสนุนจากบุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ องค์กรศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ ให้เป็นแหล่ง การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3.1.1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

3.1.1.1 มีพื้นที่เพียงพอที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.1.1.2 มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งภายใน และภายนอก

3.1.1.3 ตั้งอยู่ในชุมชนที่สะดวก และปลอดภัยแก่ผู้ใช้บริการ

3.1.1.4 เป็นสถานที่ที่สามารถเก็บสื่อและอุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย

3.1.1.5 มีแสงสว่างเพียงพอ

3.1.1.6 มีห้องน้ำที่ถูกละสุกสะอาดพร้อมให้บริการ

3.1.2 ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีบุคลากรที่รับผิดชอบดำเนินการจัดกิจกรรมและส่งเสริม การเรียนรู้ ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

3.1.2.1 มีครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้บริการสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 3 วัน และมีหลักฐานการปฏิบัติงาน

3.1.2.2 มีเครือข่ายในชุมชนร่วมเป็นผู้ดูแลให้บริการ

3.1.2.3 มีคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.1.2.4 มีอาสาสมัครและองค์กรนักศึกษาสนับสนุนการปฏิบัติงาน

3.1.3 ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

3.1.3.1 มีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

3.1.3.2 มีแบบเรียน คู่มือและชุดการเรียนรู้

3.1.3.3 มีหนังสือพิมพ์และวารสาร

3.1.3.4 มีเอกสารและสิ่งพิมพ์

3.1.3.5 มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เทป ซีดี วีซีดี ดีวีดี เป็นต้น

3.1.4 ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

3.1.4.1 มีข้อมูลชุมชน

3.1.4.2 มีทำเนียบภูมิปัญญาและผู้รู้

3.1.4.3 มีการจัดนิทรรศการวันสำคัญ และกิจกรรมอื่นๆ ที่สอดคล้อง
กับเหตุการณ์ปัจจุบัน

3.1.4.4 มีรายชื่อคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.1.4.5 มีข้อมูลผู้เรียน และผู้รับบริการตามหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ

3.1.4.6 มีสมุดบันทึกแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการและผู้ตรวจเยี่ยม

3.1.4.7 มีการบันทึกแสดงสถิติการใช้บริการ

3.1.5 ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

เกณฑ์ ดังนี้

3.1.5.1 มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่นั่งสำหรับอ่าน เขียนหนังสืออย่างเพียงพอ

สำหรับผู้ให้บริการ

3.1.5.2 มีตู้ ชั้นใส่เอกสาร สื่อ อย่างเพียงพอ

3.1.5.3 มีเครื่องพิมพ์ดีด / คอมพิวเตอร์

3.1.5.4 มีโทรทัศน์ เครื่องเล่นเทป ซีดี วีซีดี ดีวีดี เป็นต้น

3.1.5.5 มีชุดรับสัญญาณดาวเทียม

3.1.5.6 มีเครื่องขยายเสียง เช่น Megaphone Boxphone เป็นต้น

3.1.6 ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วม

ประกอบด้วย เกณฑ์ ดังนี้

3.1.6.1 มีโครงสร้างบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.1.6.2 มีแผนงาน / โครงการ/กิจกรรม

3.1.6.3 มีการประสานงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก

เครือข่าย

3.1.6.4 มีการติดตามผล ประเมินและสรุปรายงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

บุญยัง สุขะพัฒน์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแบบจำลองศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน ในจังหวัดภาคใต้ พบว่าแบบจำลองศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน ในจังหวัดภาคใต้ สรุปลงได้ดังนี้

แบบจำลองศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน ในจังหวัดภาคใต้ มีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริการ บุคลากรประจำศูนย์การเรียนรู้

ชุมชนมีคณะกรรมการอุปถัมภ์ให้การส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อาคารที่ตั้งเป็นอาคารเอกเทศแยกจากอาคารอื่น พื้นที่ทั้งหมด 133.92 ตารางเมตร จัดแบ่งพื้นที่เพื่อประโยชน์ใช้สอยในด้านต่างๆ มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการให้บริการ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ ม้วนเทป เทปบันทึกภาพ ม้วนเทปบันทึกเสียง ชุดการสอน โต๊ะทำงาน เครื่องรับโทรทัศน์ และชุดอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม เพื่อการศึกษา ฯลฯ ใช้งบประมาณในการจัดตั้งและดำเนินการ 1,528,724 บาท ได้ผลตอบแทนในการลงทุน ร้อยละ 35.32 ใช้ระยะเวลาคืนทุน 3 ปี มีจุดคุ้มทุนในการให้บริการ 41 หน่วย ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแบบจำลองศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดภาคใต้ปรากฏว่าอยู่ในระดับดีมากที่สุด สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้

จรรยารัตน์ เพ็ชรจันทิก (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องศึกษาการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัด : ศึกษากรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหินโคน ตำบลหินโคน อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่าศึกษาการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัด : ศึกษากรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหินโคน ตำบลหินโคน อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่าครูประจำกลุ่มส่งหนังสือราชการถึง ผู้ใหญ่บ้าน และเข้าไปประสานงานด้วยตนเอง เสนอตัวเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม กับชุมชน และเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไม่มีวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ไว้บริการชุมชน ในการจัดกิจกรรม และทางราชการไม่มีงบประมาณสนับสนุน แก้ปัญหาโดยการเข้าร่วมกิจกรรมในวันหยุดราชการ และ ใช้งบประมาณส่วนตัวของครู และนักศึกษาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของชุมชน

2. กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

2.1 การศึกษาสายสามัญ พบว่าครูประจำกลุ่มประชุมนักศึกษาสายสามัญ ครูประจำกลุ่มไปดำเนินการด้วยตนเอง และจัดตั้งองค์กรนักศึกษา เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ปัญหาที่พบ บุคลากรน้อย แต่งานมาก การประสานงานบางครั้งไม่ได้รับความสะดวก งบประมาณเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน น้อยมาก และการเบิกจ่ายค่าตอบแทนการออกหลักฐานการศึกษาล่าช้า แก้ปัญหาโดยจัดระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ครูประจำกลุ่มต้องมีความอดทน เสียสละ ประสานงานเก่ง ใช้งบประมาณส่วนตัว และนักศึกษาดำเนินกิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตร การศึกษาสายสามัญ และประสานงานเป็นการส่วนตัวกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เพื่อทราบขั้นตอนการเบิกจ่ายค่าตอบแทน และออกหลักฐานการศึกษา

2.2 การศึกษาสายอาชีพ พบว่าครูประจำกลุ่มจะประสานกับศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ เพื่อของบประมาณ ขออนุญาตเปิดชั้นเรียน ประชุมวิทยากรเพื่อวางแผนการรับสมัคร เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน สถานที่ ความพร้อมของวิทยากร ปัญหาที่พบ งบประมาณมีจำกัด ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ต่อเนื่อง งบประมาณไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน วางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้าไม่ได้ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนในการขออนุญาตและการเบิกจ่ายค่าตอบแทนมาก ทำให้ได้รับค่าตอบแทนล่าช้า แก้ปัญหา โดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอควรจัดสรรงบประมาณ และกลุ่มเป้าหมายให้กับศูนย์ การเรียนบริหาร เพื่อความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสามารถวางแผนปฏิบัติงาน ได้ชัดเจน กรรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เพียงพอกับจำนวน กลุ่มเป้าหมาย และควรลดขั้นตอนการขออนุญาตและการเบิกจ่ายค่าตอบแทน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย พบว่าครูประจำกลุ่มได้แบ่งสัดส่วนพื้นที่ของศูนย์การเรียนชุมชน ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนจะเป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรนักศึกษา โดยครูประจำกลุ่ม จะเป็นที่ปรึกษา ปัญหาที่พบ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียน และประชาสัมพันธ์ ขาดงบประมาณ สนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษิตตามอัธยาศัย ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ต่อเนื่อง แก้ปัญหา โดยประสานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการ สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อต่างๆ และใช้เงินส่วนตัวของครูประจำกลุ่มและการจัดกิจกรรม

สุภัทธร พรหมมูล (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียน การสอนของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า

1. ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน มีการใช้สื่อการสอนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์โดยรวม ทุกประเภท อยู่ในระดับมาก โดยสื่อหนังสือพิมพ์มีการใช้มากที่สุด รองลงมาคือ แบบเรียนและเอกสาร ชุดวิชา ตามลำดับ นอกจากนั้นมีการใช้ออยู่ในระดับปานกลาง ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยรวม มีการใช้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยสื่อรายการการศึกษาทางโทรทัศน์มีการใช้ออยู่ในระดับมาก นอกจากนั้น มีการใช้ออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเภทสื่อบุคคลโดยรวม มีการใช้ออยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากและวิทยากรผู้ชำนาญการด้านต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนมีปัญหาการใช้สื่อ โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน อยู่ใน ระดับปานกลาง และมีปัญหาด้านการเตรียมผู้เรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

นันทนา อุ่นเจริญ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานของ ศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม พบว่าสภาพและปัญหา

การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ดังนี้

1. สภาพศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่เป็นอาคารชั่วคราว สามารถใช้งานได้ดี ดำเนินการสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ลักษณะเป็นอาคารโล่ง ไม่แบ่งเป็นห้องๆ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนเพียงพอ ยกเว้นตู้เก็บเอกสารส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอ มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดระบบสื่อการเรียนการสอนให้เป็นหมวดหมู่และรักษาให้ใช้ได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังมีการจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์และจัดทำศูนย์ข้อมูลชุมชนด้วย การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กระทำโดยการทำหนังสือแจ้งเป็นส่วนใหญ่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ ด้านงบประมาณ และมีการประสานงานกับองค์กรต่างๆ อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนด้วย

2. ผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีความคิดเห็นมากกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และมีความคิดเห็นมากกว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

นิวัฒน์ สวัสดิ์เอื้อ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูประจำศูนย์ และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าปัญหาปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูประจำศูนย์ และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

1. ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้คือ ด้านการจัดทำแผนและโครงการ รองลงมาคือ ด้านการสำรวจข้อมูล ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการให้คำปรึกษาแนะแนว

2. คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ คือ ด้านอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านกำกับดูแล ด้านการสรรหาครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการประเมินผล การปฏิบัติงาน

อำนาจ เหลืองสิงกุล (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างรูปแบบการบริการของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าการสร้างรูปแบบการบริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ สรุปได้ ดังนี้

เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์ มีปัญหา และความต้องการในการบริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ส่วนนักศึกษาสายสามัญ วิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย มีปัญหาและความต้องการในการบริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายได้อยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบการบริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ควรประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. การสำรวจความต้องการในการบริการนักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. การวางแผนจัดบริการตามความต้องการของนักศึกษา
3. การเตรียมความพร้อมในการให้บริการ
4. การประชาสัมพันธ์การให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
5. การจัดบริการให้แก่ศึกษาในพื้นที่บริการ
6. การประเมินผลเพื่อพัฒนาการดำเนินงานบริการ

ประเสริฐ บุญเรือง (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการพบกลุ่ม ของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าการศึกษาพฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยรวม มีค่าร้อยละ 93.63 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรมการพบกลุ่ม ด้านคุณลักษณะส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 97.50 รองลงมาคือด้านการควบคุมวินัยและการสร้างบรรยากาศ ร้อยละ 96.68 ด้านการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน ร้อยละ 96.34 ด้านแรงจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน ร้อยละ 92.98 และด้านการเตรียมการสอน ร้อยละ 89.67 ตามลำดับ

2. พฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1 พฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านคุณลักษณะส่วนตัวมีค่าร้อยละ 97.50 โดยใช้พฤติกรรมการพบกลุ่ม มากที่สุด คือ ภาวะพูดเหมาะสมกับระดับประสบการณ์ของผู้เรียนร้อยละ 100 รองลงมาคือ ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับสภาพห้องเรียน ร้อยละ 99.20 ครูมีบุคลิกภาพด้านการสอนเหมาะสมกับการสอนนักศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ร้อยละ 96.70 และลำดับสุดท้าย คือครูสนใจนำข่าวสารข้อมูลใหม่ๆ มาให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 95.40

2.2 พฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการเตรียมการสอน ค่าร้อยละ 89.67 โดยใช้พฤติกรรมการพบกลุ่มมากที่สุดคือ ครูเลือกใช้วิธีสอนเหมาะสมกับสภาพการเรียน การสอนมีค่าร้อยละ 98.30 รองลงมาคือ ครูเลือกใช้กิจกรรมการสอนเหมาะสมกับสภาพการเรียน การสอน ร้อยละ 95.00 รองลงมาคือ ครูชมเชย สนับสนุน ให้ผู้เรียนแสดงออกทางความคิดและกิจกรรม ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสอนร้อยละ 94.60 ครูนำผลงานด้านความคิดเห็นของผู้เรียนมาสัมพันธ์กับการเรียน การสอนในชั้นเรียน ครูใช้เทคนิคการจูงใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายร้อยละ 92.90 และ ลำดับสุดท้ายคือ ครูใช้มุขตลกหรือกลวิธีเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนร้อยละ 88.80

2.3 พฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการควบคุมวินัย และการสร้างบรรยากาศมีค่าร้อยละ 96.68 โดยใช้พฤติกรรมการพบกลุ่มมากที่สุดคือ เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนแสดงการคัดค้าน เพื่อใช้ข้อคิดเห็นในการจัดสภาพการเรียนการสอน ครูจัดชั้นเรียนเหมาะสม สภาพการจัดการเรียนการสอนร้อยละ 98.80 รองลงมาคือ ครูให้การแนะนำ อบรม หรือตักเตือน ให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนร้อยละ 96.30 ครูตักเตือนนักเรียนได้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ ของตนเองอย่างถูกต้อง ร้อยละ 95.40 และลำดับสุดท้าย คือครูใช้เหตุผลชักจูงใจข้อเสนอแนะเพื่อให้ ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามร้อยละ 95.00

2.4 พฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครูกับผู้เรียน มีค่าร้อยละ 96.34 โดยใช้พฤติกรรมการพบกลุ่มมากที่สุดคือ ให้กำลังใจผู้เรียนได้มี กำลังใจในการเรียน ครูให้ข้อเสนอแนะการทำงานของนักเรียน ร้อยละ 97.90 รองลงมาคือ ครูซักถาม ปัญหาให้ผู้เรียนตอบ โดยใช้ความคิดที่มีเหตุผล ร้อยละ 97.50 ครูทักทายสร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียน ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นข้อซักถามข้อสงสัย ร้อยละ 96.70 และลำดับสุดท้าย คือ ครูให้ผู้เรียนร่วมกันจัดกิจกรรมขึ้นมาโดยครูคอยให้คำแนะนำ ร้อยละ 95.80

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีดังนี้

3.1 ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับมีการศึกษา ระดับปริญญาตรี มีพฤติกรรมการพบกลุ่มโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายรายด้าน พบว่าครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งสองกลุ่ม มีพฤติกรรมการพบกลุ่ม ด้านการเตรียมการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านแรงจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน ด้านการควบคุมวินัยและการสร้างบรรยากาศ และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ครูทั้งสองกลุ่มพฤติกรรมการพบกลุ่มไม่แตกต่างกัน

3.2 ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 3 ปี กับประสบการณ์สอน 3 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการพบกลุ่มโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมการพบกลุ่ม ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านการเตรียมการสอน ด้านแรงจูงใจ และการเสริมแรงทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการควบคุมวินัยและการสร้างบรรยากาศ และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนครูทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมการพบกลุ่มไม่แตกต่างกัน

3.3 ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผ่านการอบรมกับที่ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตร ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีพฤติกรรมการพบกลุ่มโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมการพบกลุ่มไม่แตกต่างกันทั้ง 5 ด้าน

ข้อเสนอแนะ ในการนำไปใช้

1. พฤติกรรมการพบกลุ่มของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนการศึกษานอกโรงเรียน วิถีเรียนทางไกล ด้านการเตรียมการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด จึงควรมีการจัดอบรม เพื่อเพิ่มทักษะด้านการเตรียมการสอนให้กับครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การศึกษานอกโรงเรียน
2. ควรจัดอบรมหลักสูตรครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการพบกลุ่มได้ตรงตามกระบวนการของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน

สุกฤตา จันทรวิมล (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หลังปี พ.ศ.2545 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบว่าแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หลังปี พ.ศ.2545 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สรุปได้ดังนี้

สภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารจัดการมีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้เพื่อกำหนดแผนงานการปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและบุคลากรประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนมากมาจากการคัดเลือกและแต่งตั้งโดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยมีคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ความเห็นชอบ บุคลากรประจำศูนย์การเรียนรู้ที่เรียกว่า ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ นั้น ถ้าเป็นคนในพื้นที่จะสามารถประสานงานกับองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชน ได้เป็นอย่างดี ในด้านการให้บริการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีการจัดกิจกรรมตามความต้องการของชุมชนซึ่งได้จากการสำรวจ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนพบว่ามีส่วนร่วมน้อย แต่ในบางแห่ง มีการรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อขอให้จัดการอบรมส่งเสริมความรู้ในการประกอบอาชีพหลักและการหารายได้เสริม รวมทั้งการพัฒนาอาคารสถานที่ได้มีความพยายามที่จะประชาชนมีส่วนร่วมในการกำกับ ดูแล บำรุงรักษา โดยสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกัน จากการศึกษาพบว่ากรณีที่ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจัดการศึกษา มีส่วนช่วยผลักดันให้ดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประสบความสำเร็จ สำหรับแนวทางในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพบว่าการสำรวจความต้องการของชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคลากรหรือ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนที่เหมาะสม เพราะมีการดำเนินงานที่ชุมชนมีส่วนร่วมด้วยมาก ประชาชนมีแหล่งที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และเป็นแหล่งความรู้เหมาะสมสำหรับชุมชน มีการใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

พันจัตริ ปกาศิต ตราชั้นต้อง (2548, 170) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพดำเนินการการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร ด้านการกระตุ้น ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล สรุปได้ว่า

1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพดำเนินการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ศูนย์ศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานครต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

จอห์น โรเบิร์ต (John Robert, 1999, หน้า 209 อ้างอิงมาจาก ปกาสิต ตราชั้นต้อง, 2548, หน้า 69) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินผลงานของความสำเร็จโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาผลของการวิจัยพบว่าบุคคลส่วนใหญ่ ร้อยละ 93 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรทำงานแบบทำงานเป็นทีมจึงจะสำเร็จ

เจเน็ต วาห์ริส (Jenet Vahris, 1992, หน้า 160 อ้างอิงมาจาก ปกาสิต ตราชั้นต้อง, 2548, หน้า 70) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความเข้าใจผู้มีส่วนร่วมในเกณฑ์การประเมินของการบริหารจัดการด้านการศึกษา กรณีศึกษาสถาบันการบริหารชั้นสูง พบว่าในสถาบันการบริหารชั้นสูงส่วนมากจะใช้วิธีการประเมินผลการสังเกตของผู้ร่วมงานซึ่งเป็นผู้หญิงเป็นผู้ร่วมงาน รวมทั้งได้เข้ารับการฝึกอบรมก็นำมาเป็นเกณฑ์ได้เช่นกัน

ลาร์รี่ คัสเทน (Larry Dusten, 1995, หน้า 70 อ้างอิงมาจาก ปกาสิต ตราชั้นต้อง, 2548, หน้า 69) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือและเทคนิคการบริหารในการตัดสินใจ โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 4 ปี ขึ้นไป รวมถึงระดับการศึกษาของผู้บริหารจะเป็นตัวชี้วัดและกระตุ้นใจ การจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร จะมีส่วนช่วยในการบริหารงานได้มากสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชน ต้องประกอบด้วยหลายๆ ด้านรวมกัน โดยสถานศึกษาจะต้องสนับสนุนให้เกิดการประสานร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เครือข่ายองค์กรชุมชน ภูมิปัญญา ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชน ในหลายๆ ด้าน และมีบุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการ อำนวยความสะดวก และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนให้กับประชาชนได้ตลอดชีวิต บทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนให้การดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์และมาตรฐานศูนย์การเรียนชุมชน ได้นั้น ขึ้นอยู่กับครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนที่เป็นผู้บริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชน